

Vyhodnocení realizačního projektu programu péče pro vydru říční v ČR pro rok 2017

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity, které proběhly v rámci realizace PP v roce 2017. U jednotlivých opatření je kurzivou uveden plán činností, který byl navržen v realizačním projektu (RP) a v návaznosti je uvedena realizace činností v roce 2017.

3.1 Péče o biotop

3.1.1 Minimalizace negativních vlivů dopravy

V roce 2017 budou dále propagovány postupy dle dříve vydané metodiky „Vydra a doprava“ a dle situace budou probíhat jednání se správci komunikací ohledně možných úprav kritických míst. Dále budou průběžně aktualizovány údaje o kritických místech na komunikacích v závislosti na nově získaných datech o vydřích úmrtích (viz opatření 3.3.4), a to především prostřednictvím mapové aplikace vytvořené společností ALKA Wildlife, o.p.s. a fungující na stránkách www.vydrynasilnici.cz.

V prvním čtvrtletí roku 2017 dobíhaly aktivity naplánované v rámci projektu MGSII-42 společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. Byla dokončena aktualizace metodické příručky „Vydra a doprava“, která byla zveřejněna na webových stránkách projektu, AOPK ČR a záchranných programů, byla vytištěna v nákladu 200 kusů a distribuována zejména u příležitosti schůzek se správci silnic (viz dále). Dle údajů z mapování silnic byla také aktualizována mapová aplikace na stránkách www.vydrynasilnici.cz s údaji o konkrétních rizikových místech pro vydru na silnicích. Byly zpracovány zbývající regionální zprávy o této problematice pro jednotlivé správy silnic, které byly jejich zástupcům předány na dalších jednotlivých schůzkách. Koncem projektu se také podařilo upravit 3 vybraná riziková místa pro vydru v jižních Čechách, kde byly pro zlepšení průchodnosti instalovány dřevěné lávky. Následný monitoring již prokázal využívání vydrami na min. jedné z těchto lokalit. Projekt byl finančně podpořen z EHP fondů 2009-2014. Aktualizace údajů o rizikových místech na komunikacích pokračovala i po skončení zmíněného projektu na základě dat získaných ze sběru uhynulých jedinců vydry (viz opatření 3.3.4).

3.2 Péče o druh

3.2.1 Odchov nalezených mláďat, rehabilitace zraněných jedinců a jejich zpětný návrat do přírody

Toto opatření bude v roce 2017 zajištěno záchrannými stanicemi, které disponují vhodnými podmínkami pro péči o vydry vhodné ke zpětnému vypuštění.

V roce 2017 bylo dle údajů z Národní sítě záchranných stanic patnácti záchrannými stanicemi přijato či ošetřeno celkem 37 jedinců vydry říční. Z tohoto počtu 20 zvířat uhynulo nebo se jednalo o nálezy již uhynulých jedinců, v 5 případech byly vydry v podstatě ihned po odchytu a prohlédnutí vypuštěny zpět do přírody (pád do jímky, uvěznění v plotu, zahnání psy do netypického prostředí, apod.) a 12 jedinců zůstává nadále v péči stanic. Násilná smrt byla prokázána ve dvou případech a byla tedy podána trestní oznámení. Opatření je prováděno v rámci standardního fungování záchranných stanic.

3.3 Monitoring

3.3.1 Celostátní mapování rozšíření a mapování okrajových lokalit výskytu

V rámci tohoto opatření nejsou na rok 2017 plánovány žádné aktivity.

3.3.2 Odhad početnosti ve vybraných oblastech

V závislosti na počasí budou v zimních měsících 2017 provedena dle metodiky stanovené v příloze 3 PP stopování na čerstvém sněhu ve čtvercích 10 x 10 km ve vybraných oblastech ČR.

V lednu a únoru 2017 se uskutečnily celkem 3 stopovací akce, a to v oblasti Krkonoš, Orlických hor a na Dačicku. Dne 7. 1. bylo ve střední části Krkonoš v oblasti pokrývající dva mapovací kvadráty zjištěno 5 dospělých jedinců a 2 mláďata. V Orlických horách se podařilo dne 19. 1. zmapovat území celé CHKO, kde bylo identifikováno 6 dospělců a 2 mláďata. Na Dačicku v povodí řeky Moravské Dyje bylo zimní sčítání provedeno 2. 2. ve standardním čtverci o rozloze 100 km² a zjištěno bylo 12 dospělých vyder a 5 mláďat. Výsledky byly zahrnuty do souhrnného článku o zimních sčítáních vyder v letech 2013-2017 publikovaném v Bulletinu Vydra (číslo 17). Všechny tři stopovací akce byly provedeny v rámci projektu MGSII-42 a tedy finančně zajištěny z EHP fondů 2009-2014.

3.3.3 Monitoring EVL vyhlášených pro vydru

V roce 2017 budou monitorovány EVL Krvavý a Kačležský rybník, Lužnice a Nežárka, Stropnice, Nadějská soustava, Velký a Malý Tisý, Horní Malše, Třeboňsko – střed upravenou metodou obsazenosti (viz příloha Vyhodnocení RP za rok 2012) a EVL Orlice a Labe, Chrudimka a Moravice metodou návštěvnosti.

Vzhledem k tomu, že v roce 2016 plánovaný monitoring EVL bohužel neproběhl i vzhledem k nastavení nově schváleného projektu AOPK ČR financovaného z prostředků OPŽP bylo nutné upravit celkový harmonogram a nakonec tedy byly v roce 2017 monitorovány jiné než původně avizované EVL. Jednalo se o EVL Beskydy, Litovelské Pomoraví a Soutok-Podluží (sledováno metodou obsazenosti) a EVL Jankovský potok a Šlapanka a Zlatý potok (sledováno metodou návštěvnosti).

Monitoring proběhl v období od 8. 9. do 7. 12. 2017. Výsledky monitoringu metodou obsazenosti jsou shrnuty v Tabulce 1. Přítomnost vydry byla potvrzena ve všech sledovaných EVL, procento pozitivních bodů v rámci jedné sady kontrol se pohybovalo od 59 % do 100 %. Monitoring metodou návštěvnosti (tj. celkem 11 kontrol v odstupu cca 1 týdne) proběhl v EVL Jankovský potok a Šlapanka a Zlatý potok. V EVL Jankovský potok bylo sledováno 6 vhodných mostů, jejich návštěvnost se pohybovala od 0,07 do 0,36, tedy v intervalu zhruba jednou za 14 dní po zhruba každý třetí den. V EVL Šlapanka a Zlatý potok bylo sledováno deset vhodných mostů, jejichž návštěvnost se pohybovala od 0,01 do 0,41, tedy v intervalu od pouhé jedné návštěvy za celé sledované období po skoro každý druhý den. Podrobné výsledky jsou k dispozici v závěrečné zprávě z monitoringu. Monitoring byl finančně zajištěn z prostředků Programu obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK).

Tabulka 1: Souhrn výsledků monitoringu EVL metodou obsazenosti.

EVL	Beskydy		Litovelské Pomoraví		Soutok-Podluží	
	1.kontrola	2.kontrola	1.kontrola	2.kontrola	1.kontrola	2.kontrola
Počty:	9. - 11. 9.	1. -3. 12.	8. 9.	1. 12.	9. 10.	18. 11.
pozitivní mosty	55	62	17	20	32	34
negativní mosty	7	0	12	5	2	0
%						
pozitivní mosty	89	100	59	80	94	100
negativní mosty	11	0	41	20	6	0

3.3.4 Sběr uhynulých zvířat a jejich analýzy

V roce 2017 bude pokračovat sběr uhynulých vyder z celé ČR, který byl započat v rámci projektu VaV probíhajícího v letech 2008–2010. Toto opatření (resp. sběr kadáverů) bude zajišťovat společnost ALKA Wildlife, o.p.s. ve spolupráci s AOPK ČR, analýzy sebraných kadáverů budou realizovány následně dle potřeby a dle dostupných finančních prostředků.

Do konce dubna 2017 probíhal sběr a detailní analýzy uhynulých vyder v rámci projektu MGSII-42, tj. byl finančně hrazen z prostředků EHP fondů 2009-2014. Od května do konce roku pak pokračoval především sběr a základní analýzy s odebráním vzorků, a to s finanční podporou prostředků z POPFK. Celkem bylo v průběhu roku 2017 získáno 64 nových záznamů o úhynech vyder do databáze a k dalším jsou ještě zjišťovány podrobnosti. Počet úhynů vztahujících se přímo k roku 2017 činil 48, přičemž naprostou většinu opět tvořily kolize na komunikacích, ve dvou případech pak byla potvrzena násilná smrt (1 zástřel a 1 otrava). V rámci zmíněného projektu byla také připravena a v nákladu 1000 kusů vydána informační brožura „Sběr a analýzy uhynulých vyder v České republice“, která mj. obsahuje souhrn dosavadních výsledků prováděných analýz. Brožura je k dispozici i v elektronické formě na webových stránkách společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. a záchranných programů.

3.4 Výzkum (opatření 3.4.1 – 3.4.5)

V prvním čtvrtletí roku 2017 budou v rámci dobíhajícího projektu společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. dokončeny opětovné analýzy životaschopnosti vydří populace v ČR s využitím v projektu nově získaných dat.

Analýzy byly doplněny o nově získané údaje a další aktualizace průběžně pokračují i nadále. V rámci tohoto opatření byla mj. provedena i aktualizace početnosti vyder v ČR pro jednotlivé kvadráty mapovací sítě. Tyto hodnoty jsou následně využívány především pro výpočty náhrad škod na rybách způsobených vydrou říční dle AOPK ČR doporučené metodiky.

3.5 Výchova a osvěta (opatření 3.5.1 – 3.5.5)

Výchovu a osvětu týkající se vydry říční a její ochrany budou v roce 2017 stejně jako v minulosti zajišťovat různé subjekty, např.: ČNF pro vydru (přednášky, semináře, výukové programy, konzultace s rybáři při místních šetřeních, internetové stránky a online poradenství, vědecké a populární články, tištěné materiály), stanice Pavlov, o.p.s. a další veřejnosti přístupné záchranné stanice chovající vydru říční (prohlídky pro veřejnost, osvětové materiály, výukové programy), dále pak i AOPK ČR (tištěné materiály, internetové stránky) a společnost ALKA Wildlife, o.p.s. (internetové stránky, odborné konzultace, vědecké a populární články, naučná stezka). Vzhledem k tomu, že některé osvětové aktivity - přestože se vydry říční také dotýkají – jsou spíše obecnějšího charakteru, je téměř nemožné přesně určit finanční částku věnovanou „jen“ problematice vyder. V případě vynaložení větších finančních částek bude toto uvedeno v následném vyhodnocení RP.

Kromě těchto pravidelných osvětových aktivit bychom v roce 2017 rádi uskutečnili sociologický průzkum za účelem vyhodnocení dosavadní účinnosti osvětového působení a ke zjištění aktuální situace ohledně vnímání vydry a jí způsobovaných škod některými vybranými cílovými skupinami. Výsledky by byly následně použity v rámci celkového vyhodnocení desetileté realizace programu péče.

Osvětové aktivity probíhaly v roce 2017 dle plánu. Počátkem roku byly realizovány poslední aktivity, které byly součástí projektu MGSII-42, informace o nich lze mj. nalézt na webových stránkách www.vydryonline.cz a www.vydristezky.cz. Za významné osvětové aktivity lze v podstatě považovat i vydání a distribuci aktualizované brožury „Vydra a doprava“ a nové brožury „Sběr a analýzy uhynulých vyder v ČR“, stejně jako uskutečněné schůzky se zástupci regionálních správ silnic. I osvětové aktivity mimo zmíněný projekt probíhaly v roce 2017

víceméně dle plánu, resp. dle možností jednotlivých organizací, v rámci jejich běžného fungování.

Sociologický průzkum bohužel v roce 2017 nebyl zpracován, neboť oslovení experti byli časově velmi vytížení a nepodařilo se ani zajistit potřebné finanční prostředky. Realizace této aktivity tak byla odložena a doufáme, že k ní dojde v následujícím roce.

Ostatní opatření (opatření 3.6.1 – 3.6.5)

3.6.3 Návrh optimalizace systému řešení střetu ekonomických zájmů rybářství a vydry

Toto opatření jsme zapoměli uvést v původním realizačním projektu pro rok 2017, nicméně v rámci projektu MGSII-42 byl počátkem roku dokončen text zabývající se touto problematikou. Návrh doporučuje rozšířit dosavadní řešení problematiky škod v podobě zákona č. 115/2000 Sb. do širšího systému tak, aby bylo k dispozici více různých nástrojů, prostřednictvím kterých by bylo možné uspokojit odlišné finanční, popř. i nefinanční požadavky alespoň základních zájmových skupin (tj. produkční rybářství, drobní rybníkáři, sportovní rybáři). Jako součást takového systému je navrhováno vytvořit další jednoduché finanční nástroje a síť akreditovaných poradců, provést potřebné úpravy zákona č. 115/2000 Sb., zlepšit osvětu a informovanost zájmových skupin a dále vyvíjet a testovat preventivní opatření.

3.6.4 Testování preventivních opatření

Do tohoto opatření spadá testování technického zařízení na snižování škod nazvané „mobilní ohrádka“, které bude v prvním čtvrtletí 2017 dokončeno a finálně vyhodnoceno v rámci již zmíněného projektu společnosti ALKA Wildlife, o.p.s.

Realizace tohoto opatření probíhala dle plánu. Na jaře 2017 byly provedeny další fáze testování mobilní ohrádky, včetně využití kamerového systému. Testování potvrdilo základní předpokládanou funkčnost zařízení a poukázalo na možná konstrukční vylepšení. Celkově se mobilní ohrádka jeví jako vhodné preventivní opatření do malých rybníků s chovem pstruhovitých ryb, přičemž původně vyšší pořizovací cena by mohla být snížena zavedenou výrobou. Detaily návrhu zařízení a výsledky jeho testování jsou popsány ve zprávě „Testování preventivního opatření ke snižování škod na pstruhové obsádce“, připravené v rámci projektu MGSII-42. Opatření bylo finančně zajištěno z tohoto projektu, tj. z prostředků EHP fondů 2009-2014.

JINÉ:

S ohledem na blížící se konec období platnosti programu péče (2018) budou v roce 2017 započaty práce na celkovém vyhodnocení jeho dosavadní realizace.

V rámci této aktivity byly osloveny krajské úřady s prosbou o informace ohledně žádostí a vyplácení náhrad škod způsobených vydrou říční. Podařilo se získat údaje od 12 z celkem 14 krajských úřadů, většinou pro celé období platnosti zákona č. 115/2000 Sb. Koncem roku pak byly zahájeny práce týkající se utřídění veškerých dosud získaných dat z monitoringu.

Od roku 2016 probíhají různá jednání se zástupci Českého a Moravského rybářského svazu ohledně možností spolupráce, především ve smyslu poskytování údajů, sdílení informací a případně i společného postupu pro zlepšení stavu rybních společenstev na našich tocích. V roce 2017 se pokusíme na tato jednání dále navázat a spolupráci reálně odstartovat.

Jednání AOPK ČR s Českým rybářským svazem otevřela možnosti konkrétnější spolupráce, v případě Moravského rybářského svazu jsme však zatím zaznamenali spíš nezájem.

Zástupcům realizačního týmu PP ze společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. se pak podařilo navázat slibné kontakty s některými sportovními rybáři díky účasti na konferenci „Vydra 2017“, pořádané právě Českým rybářským svazem počátkem září.

V říjnu 2017 byla zahájena realizace projektu „Lutra lutra“, který byl finančně podpořen z Programu na podporu přeshraniční spolupráce mezi ČR a Svobodným státem Sasko 2014-2020. Projekt je zaměřen na monitoring, výzkum a návrhy ochranných opatření pro populaci vydry říční obývající Krušné hory a přilehlé oblasti v Sasku. Za ČR jsou partnery projektu společnost ALKA Wildlife, o.p.s. a Muzeum města Ústí nad Labem. Aktivita projektu jsou plánovány do září 2020, základní informace jsou dostupné na webu www.vydryonline.cz v sekci „Projekty“.

Celkové zhodnocení PP

PP byl v roce 2017 realizován poměrně komplexně, přičemž velká část aktivit byla zajištěna prostřednictvím dobíhajícího projektu MGSII-42 společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. Ten přinesl cenné výsledky především v oblasti negativních vlivů dopravy, která byla řešena velmi obsáhle, dále v oblasti preventivních opatření a konfliktu s rybáři. Nezanedbatelné jsou i přínosy z hlediska osvěty a monitoringu, zejména výsledky provedených analýz uhynulých jedinců, které přinesly mnoho zajímavých informací o naší vydří populaci. V následujících letech bude velmi důležité výstupy výše zmíněného projektu co nejlépe využít a vzniklé návrhy v co nejvyšší míře prosadit do praxe. Dalším významným úkolem v nejbližší budoucnosti je zpracování celkového vyhodnocení realizace PP za desetileté období jeho trvání a na základě jeho výsledků návrh dalšího postupu.